

Tygodnik Gospodarczy

Rok V

Poznań, dnia 26 marca 1949

Nr 13

TREŚĆ: O dostawach, robotach i usługach na rzecz Skarbu Państwa oraz niektórych kategorii osób prawnych. — Towary luksusowe (str. 147). — Praktyka i wykładnia prawa skarbowego (str. 149). — Kalkulacja kosztów sprzedaży (str. 152). — Wyjaśnienia w sprawach najmu lokali (str. 155). — Komunikaty (str. 155). — Kartoteka: Odszkodowanie za czynny niedozwolone.

O dostawach, robotach i usługach na rzecz Skarbu Państwa oraz niektórych kategorii osób prawnych

1. *Wstęp.* — W nr 8/49 Tygodnika Gospodarczego podaliśmy już o ukazaniu się ustawy z dnia 18 listopada 48 r. o dostawach, robotach i usługach na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz niektórych kategorii osób prawnych. Ustawa ta weszła w życie z dniem 31 stycznia br. Równocześnie utraciły moc obowiązującą wszelkie przepisy w przedmiocie, unormowanym wspomnianą ustawą.

Ostatnio ukazało się rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 lutego 1949 r. (Dz. U. r. 1949, poz. 73), które zawiera przepisy wykonawcze. Rozporządzenie zapowiada wydanie szeregu zarządzeń przez właściwych ministrów, które to zarządzenia dopiero dadzą nam pełny obraz postępowania przy dostawach, robotach i usługach na rzecz Skarbu Państwa oraz niektórych innych kategorii osób prawnych.

Samo rozporządzenie reguluje jednak szereg bardzo doniosłych zagadnień w swych przepisach ogólnych, zasadach udzielenia zamówień, zamówieniach w drodze przetargu i w trybie bezprzetargowym, umowach oraz w wykonaniu umów — które to tytuły stanowią nazwy rozdziałów rozporządzenia.

Rozporządzenie niniejsze reguluje sprawy dostaw, robót i usług dokonywanych na rzecz:

- a) Skarbu Państwa, zakładów, instytucji, przedsiębiorstw państwowych oraz przedsiębiorstw pod zarządem państwowym i przedsiębiorstw pod nadzorem państwowym;
- b) przedsiębiorstw państwowo-spółdzielczych i central spółdzielczo-państwowych;
- c) związków samorządu terytorialnego i przedsiębiorstw samorządowych lub przez samorząd zarządzanych oraz związków międzykomunalnych;
- d) spółek prawa cywilnego i handlowego, w których Skarb Państwa, przedsiębiorstwa

państwowe, samorządowe albo osoby prawa publicznego posiadają udział wynoszący ponad 50% kapitału zakładowego;

- e) wskazanych zarządzeniami właściwych ministrów, instytucji subwencionowanych przez Państwo.

Przepisy ustawy i rozporządzenia *nie mają zastosowania* do zamówień na rzecz osób powyżej wymienionych, o ile mają one siedzibę poza granicami Państwa. Przepisy nie mają również zastosowania do dostaw z zagranicy, dostaw w ramach planowego rozdziału dokonywanego przez Państwo, do usług opartych na umowie o pracę oraz usług maklerów morskich, sztauerów i pilotów.

2. *Zasada planowości i gospodarności.* — Zamówienia powinny być w zasadzie planowane jako część ogólnego planu zamawiającego i to zawczasu, aby zamówienia te zostały uwzględnione również w planach produkcji i obrotu przedsiębiorstwa, któremu powierzono dostawę, roboty lub świadczenia usług. Zamówienie winno być dokonane po uprzednim dokładnym stwierdzeniu potrzeby gospodarczej oraz ustaleniu jej rozmiarów, a także po ustaleniu najkorzystniejszego sposobu wykonania zamówienia.

Zamówienia mogą być udzielone jedynie w ramach kredytów przewidzianych w budżetach, planach finansowo-gospodarczych albo w granicach środków pieniężnych przyznanych na określony cel i okres gospodarczy.

Udzielenie zamówień przez pośredników jest niedopuszczalne. Zakaz ten nie dotyczy zamówień dokonywanych za pośrednictwem giełd towarowych oraz osób upoważnionych do pośredniczenia przy zaopatrywaniu statków morskich. Czynności pośrednika mogą być dokonywane w wypadkach, gdy świadczącym tę usługę jest przedsiębiorstwo

państwowe, samorządowe lub przedsiębiorstwo z nimi zrównane.

3. *Udzielanie zamówień.* — Zamówienia powinny być udzielane tylko przedsiębiorstwom państwowym, przedsiębiorstwom pod zarządem państwowym, przedsiębiorstwom samorządowym, przedsiębiorstwom pozostającym pod zarządem związków samorządu terytorialnego, przedsiębiorstwom państwowo-spółdzielczym oraz centralom spółdzielczo-państwowym

Od tej zasady istnieją wyjątki wymienione w rozporządzeniu. Poza tym rozporządzenie udziela właściwym ministrom pełnomocnictw na upoważnienie podległych im organów do udzielania zamówień w przedsiębiorstwach prywatnych i spółdzielczych do wysokości 500.000,— zł — w zakresie wszelkiego rodzaju dostaw i robót; do wysokości 2.000.000,— zł — w zakresie robót budowlanych; do wysokości 3.000.000,— zł — w zakresie robót i usług dotyczących projektowania inwestycyjnego.

Dwa są wyjątki od zasady, że zamówienie powinno być udzielone przedsiębiorstwom państwowym i zrównanym z nimi przedsiębiorstwom, o których to wyjątkach wspomina samo rozporządzenie. Zamówienia mogą być udzielone innym przedsiębiorstwom niż państwowe itp. jeżeli:

- a) przedmiot zamówienia nie jest objęty działalnością przedsiębiorstw państwowych itp. przedsiębiorstw, o których była mowa wyżej;
- b) jeżeli przedsiębiorstwa państwowe itp. nie podejmują się wykonania zamówienia w ilościach i w terminach koniecznych dla zamawiającego. Tutaj jednak, jeżeli przedmiot zamówienia jest podzielny, zamówienie może być udzielone tylko na tę część dostawy lub roboty, która nie może być wykonana przez przedsiębiorstwo państwowe itp. w terminie koniecznym dla zamawiającego.

W dwóch powyższych wypadkach można dostawy, roboty i usługi powierzyć przedsiębiorstwom spółdzielczym i prywatnym, a więc takim, które nie są przedsiębiorstwami państwowymi, samorządowymi i z nimi zrównanymi. Tu jednak spotykamy ograniczenia natury formalnej. Odmowa przyjęcia dostaw, robót i usług (ad b) oraz nieobjęcie działalnością przedmiotu zamówienia (ad a) przez przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe itp. — winna być *stwierdzona* na piśmie przez organizację lub władze albo też przez właściwego ministra. Zarządzenie właściwego ministra określi organizację lub władze uprawnione do stwierdzenia odmowy przyjęcia zamówienia.

Nie potrzeba stwierdzenia, jeżeli wartość zamówienia nie przekracza kwoty 100.000,— zł, a w zakresie robót budowlanych kwoty 1.000.000,— zł. Poza tym nie potrzeba również stwierdzenia: a) jeżeli z powodu okoliczności nieprzewidzianych a nagłych lub wywołanych działaniem siły wyższej, zachodzi konieczność natychmiastowego wykonania zamówienia; b) jeżeli zachodzi umotywowana konieczność natychmiastowego wykonania zamówienia, a właściwy minister udzielił na to zezwolenia; c) jeżeli uprzednio przeprowadzony

przetarg nie dał wyniku dodatniego; d) jeżeli w czasie wykonania zamówienia protokółarnie zostanie stwierdzona konieczność wykonania przez tego samego dostawcę lub przedsiębiorcę związanych z tym zamówieniem dodatkowych świadczeń, których nie można było przewidzieć w umowie, a wartość zamówienia dodatkowego nie przekracza 25% wartości umówionej pierwotnego zamówienia.

Z powyższych uwag wynika, że zawsze należy się starać o to, aby zamówienie powierzone zostało przedsiębiorstwu państwowemu, samorządowemu lub innemu z nimi zrównanemu — w trybie bezprzetargowym. Jeżeli takie zamówienie staje się niemożliwe, można powierzyć dokonanie dostaw, robót i usług innym przedsiębiorstwom, np. prywatnym, pod warunkiem posiadania odpowiedniego stwierdzenia na piśmie, albo też gdy chodzi o małą kwotę, natychmiastowe działanie, lub jeżeli uprzednio przeprowadzono przetarg, który nie dał wyniku dodatniego. Przeprowadzanie przetargów będzie grało w praktyce poważną rolę. Często bowiem niemożliwe będzie kolejne zwracanie się do wszystkich przedsiębiorstw państwowych proponując im wykonanie zlecenia i trzeba się będzie posługiwać przetargiem, aby mieć pewność, że przedsiębiorstwa państwowe i samorządowe nie mają zamiaru czy też możliwości przyjęcia zlecenia. Tak chyba trzeba będzie postępować mimo wprowadzenia zasady (§ 14), że przedsiębiorstwom państwowym itp. udziela się zamówienia wyłącznie w trybie bezprzetargowym.

Udzielenie zamówienia następuje w drodze pisemnej umowy, o ile zamówienie przekracza kwotę 100.000,— zł. Zawiadomienie o przyjęciu oferty w stosunku do przedsiębiorstw państwowych, samorządowych itp. jest zawarciem umowy. Zawiadomienie takie, dokonane w stosunku do innych przedsiębiorstw, nie powoduje jeszcze powstania umowy. W tym ostatnim bowiem wypadku potrzeba pełnej umowy, przewidzianej przepisami rozporządzenia.

4. *Zamówienie na podstawowe materiały* — Zamówień na podstawowe materiały, potrzebne do robót innych niż budowlane i montażowe, udzielać winien wykonujący zamówienie. Zamówień na podstawowe materiały budowlane i montażowe winien dokonywać zamawiający, o ile wykonującym zamówienie nie jest przedsiębiorstwo państwowe, samorządowe itp. Jeżeli wartość robót przekracza 500.000,— zł, zamawiający winien w zasadzie zamawiać podstawowe materiały budowlane i montażowe, potrzebne do robót, w przedsiębiorstwach państwowych itp.

5. *Udzielanie zamówień przedsiębiorstwom państwowym, samorządowym i przedsiębiorstwom z nimi zrównanym.* — Przedsiębiorstwom tym udziela się zamówień wyłącznie w trybie bezprzetargowym na podstawie obowiązujących cen lub według taryf urzędowych. Udzielenie zamówienia na roboty inwestycyjne i remontowe następuje według kosztorysu, którego ceny jednostkowe nie mogą przekraczać cen jednostkowych kosztorysu urzędowego; przekroczenie kosztorysu urzędowego może nastąpić jedynie w wyjątkowych, szczególnie uzasadnionych przypadkach i nie może

przewyższać 5% kwoty ogólnej tego kosztorysu. Zarządzenie właściwego ministra określi sposób sporządzania kosztorysu urzędowego.

Inwestorowie podlegli Ministerstwu Przemysłu i Handlu zawierają umowy z państwowymi przedsiębiorstwami budowlanymi w formie umowy ramowej załączonej do okólnika Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 31 grudnia 1948 r. (Dz. U. M. P. i H. r. 1949, poz. 12). Żadne odchylenia od zasad umowy ramowej są niedopuszczalne bez zgody Departamentu Kontroli i Departamentu Inwestycji. W stosunku do tych umów ramowych została zniesiona kontrola wstępna kosztorysów urzędowych (Dz. U. M. P. i H. r. 1949, poz. 18).

6 Udzielenie zamówienia przedsiębiorstwom spółdzielczym (niepaństwowym itp.) i prywatnym. Zamówienia udziela się w trybie przetargu nieograniczonego albo ograniczonego albo też w trybie bezprzetargowym, — na podstawie obowiązujących cen lub taryf urzędowych, w oparciu o kosztorys urzędowy, o ile przepisy szczególne nie wprowadzają wyjątków. W zasadzie należy zawsze dążyć do udzielenia zamówienia w drodze *pisemnego przetargu nieograniczonego*.

W drodze *pisemnego przetargu ograniczonego* zamówienie może być udzielone w następujących przypadkach: a) gdy odbycie przetargu nieograniczonego mogłoby ujawnić tajemnicę państwową lub wojskową, albo jeżeli ze względu na interes publiczny zamówienie może być udzielone tylko niektórym osobom fizycznym lub prawnym; b) gdy do przetargu mają być zaproszone wyłącznie przedsiębiorstwa spółdzielcze; c) gdy ze względu na specjalny charakter zamówienia ilość osób mogących je wykonać jest ograniczona i może być objęta zaproszeniami; d) gdy wartość całego zamówienia nie przekracza 3.000.000,— zł, a w zakresie robót budowlanych 5.000.000,— zł.

W drodze *ustnego przetargu nieograniczonego* zamówienie może być udzielone, jeżeli wartość jego nie przekracza kwoty 1.000.000,— zł, a pożądanym jest udział oferentów z szerokich warstw ludności. Właściwy minister może upoważnić do przeprowadzenia takiego przetargu na wyższą sumę.

W trybie *bezprzetargowym* zamówienie może być udzielone w następujących przypadkach: a) jeżeli z powodu okoliczności nieprzewidzianych a nagłych lub wywołanych działaniem siły wyższej zachodzi konieczność natychmiastowego wykonania zamówienia; b) jeżeli zachodzi umotywowana konieczność natychmiastowego wykonania zamówienia, a właściwy minister udzielił na to zezwolenia; c) jeżeli odbycie przetargu może ujawnić tajemnicę państwową lub wojskową albo jeżeli ze względu na interes publiczny zamówienie może być udzielone tylko niektórym osobom

fizycznym lub prawnym; d) jeżeli zamówienie ze względu na jego specjalny charakter może być wykonane tylko przez określone osoby posiadające odpowiednie kwalifikacje fachowe; e) jeżeli zamówienie służy celom naukowym lub doświadczalnym albo wynika z prac konkursowych; f) jeżeli przedmiot zamówienia jest wytwarzany na prawach wyłączności albo znajduje się pod ochroną patentu; g) jeżeli uprzednio przeprowadzony przetarg nie dał wyniku dodatniego; h) jeżeli w czasie wykonywania zamówienia protokolarnie zostanie stwierdzona konieczność wykonania przez tego samego dostawcę lub przedsiębiorcę związanych z tym zamówieniem dodatkowych świadczeń, których nie można było przewidzieć w umowie, a wartość zamówienia dodatkowego nie przekracza 25% wartości umownej pierwotnego zamówienia; i) jeżeli wskutek niedotrzymania umowy przez dostawcę lub przedsiębiorcę zamawiający zmuszony jest do powierzenia osobie trzeciej wykonania udzielonego zamówienia; j) jeżeli zamówienie dotyczy przedmiotów całkowicie na rynku brakujących a nie produkowanych w kraju; k) jeżeli udzielenie zamówienia jest konieczne ze względu na interesy gospodarcze państwa w pewnej gałęzi wytwórczej, a właściwy minister udzielił zezwolenia; l) jeżeli wartość zamówienia nie przekracza kwoty 500.000,— zł, a dla robót budowlanych kwoty 2.000.000,— zł.

Zamówienie, które ma służyć do zaspokojenia doraźnej potrzeby zamawiającego, *nie przekraczające kwoty 100.000,— zł* może być udzielone bez uprzedniego zebrania ofert w drodze bezpośredniego porozumienia potwierdzonego rachunkiem.

7. Zakończenie. — Powyżej przedstawione najważniejsze zasady rozporządzenia w sprawie dostaw, robót i usług na rzecz Skarbu Państwa, samorządu oraz niektórych kategorii osób prawnych — nie wyczerpują całości zagadnienia unormowanego rozporządzeniem. Szereg spraw, poruszonych w rozporządzeniu, zostanie omówionych w przyszłych artykułach.

Na zakończenie zaznaczyć jednak należy, że dopiero wydanie zarządzeń przez właściwych ministrów, które są przewidywane, dadzą nam pełny obraz postępowania przy zamówieniach. W szczególności przewidywane są zarządzenia ustalające przedsiębiorstwa zrównane z państwowymi i samorządowymi itp. Dalej, przewidywane jest zarządzenie określające organizację lub władze upoważnione do stwierdzenia odmowy przyjęcia zamówienia, zarządzenie określające sposób sporządzania kosztorysu urzędowego, zarządzenie uprawniające do dodatkowego porozumiewania się z poszczególnymi oferentami, zarządzenie dotyczące udzielania zaliczek oraz sposobu odbioru dostaw i robót itd.

dr Z. K. Nowakowski

Towary „luksusowe”

(Odrębne księgowanie)

Jeżeli idzie o zakres tzw. towarów zbytkowych, to wyszczególniono je w Tabelach Podatkowych: „Jak obliczać podatki” — Część II (wyd. Zdz. Gustowskiego — Poznań, ul. Wielka 10). Na tym miejscu pragniemy zwrócić uwagę na postano-

wienia rozporządzenia Ministra Skarbu z dnia 27 grudnia 1948 r. w sprawie obowiązku podatników odrębnego ujawniania w księgach zakupu, produkcji oraz sprzedaży omawianych towarów i robót.

A. Księgi Handlowe.

1. Sprzedaż.

Stosownie do postanowień art. 9 ust. 1 dekretu o podatku obrotowym, zagadnienie podwyższonych stawek podatku od obrotów towarami luksusowymi dotyczy jedynie odcinka sprzedaży bezpośredniej konsumentom, nie obejmuje natomiast tych faz obrotów, które dokonywane są do dalszej odsprzedaży, do wytworzenia lub do przerobu.

Najczęstszą formą sprzedaży towarów luksusowych nie jest ich sprzedaż wyłącznie w ramach jednego przedsiębiorstwa obejmującego wyłącz. nie te właśnie towary luksusowe, a jest nią raczej sprzedaż mieszana. Stąd też podatnicy prowadzący obok sprzedaży w stanie niezmiennym towarów zbytkowych również sprzedaż innych towarów obowiązani są wykazywać w księgach handlowych ilościowo oraz wartościowo zarówno zakup jak i sprzedaż towarów zbytkowych odrębnie od zakupu i sprzedaży innych towarów.

2. Wytwarzanie i przerób.

Podatnicy, trudniący się wytwarzaniem lub przerobem następujących towarów zbytkowych:

1. do których jako część składowa wchodzi kamienie szlachetne i półszlachetne, perły, korale i bursztyny, wszelkie wyroby z platyny, złota i srebra oraz stopy tych metali, wyroby pozłacane, wyroby z kości słoniowej, masy perłowej i szyldkretu;
2. futra i wyroby futrzane pochodzenia zagranicznego oraz futra szlachetne pochodzenia krajowego, jak: bobry, nutrie, karakuly, wydry, lisy (srebrne, platynowe, niebieskie, krzyżaki), nurki, tumaki (kuny) i szopy oraz wyroby z tych futer — obowiązani są ponadto odrębnie wykazywać w księgach handlowych:
  1. ilościowo — przychód, rozchód i stan:
    - a) towarów, wymienionych wyżej w pkt. 1 i 2 nabytych dla celów wytwarzania lub przerobu,
    - b) wytworzonych lub przerobionych wyrobów, półwyrobów lub produktów ubocznych,
  2. wartościowo:
    - a) zakup dla celów produkcyjnych wymienionych wyżej towarów,
    - b) sprzedaż wyprodukowanych lub przerobionych z tych towarów wyrobów i półwyrobów.

Z samego już wyciszczenia towarów wynika, że idzie tu o rzemieślników, którzy z reguły jednocześnie prowadzą sprzedaż swoich wytworów bezpośrednio konsumentom, a więc w tych przypadkach omawiana kontrola towarów w księgowości będzie obejmowała wszystkie fazy obrotu nawet wewnętrznego.

W praktyce rzemieślnicy ci wytwarzają wymienione towary nie tylko dla własnej bezpośredniej sprzedaży konsumentom, lecz również celem sprzedaży do dalszej odsprzedaży lub przerobu albo nawet wytwarzania. W tym przypadku oczywiście nie obowiązują ich od tych transakcji podwyższone stawki podatku obrotowego; niemniej, jeżeli idzie o kontrolę ilościową i wartościową, to zdaniem naszym, obowiązuje ona również co do

omawianych partii towarów nie sprzedawanych bezpośrednio konsumentom.

Przytoczone wyżej przepisy nie zwalniają podatników od innych obowiązków w zakresie ujawniania zakupu, produkcji i sprzedaży, wynikających z rozporządzenia z dnia 31 października 1946 roku o księgach, a w szczególności z §§ 5, 6 i 6a tego rozporządzenia oraz z innych przepisów prawnych.

B. Księgi Uproszczone.

Obowiązek odrębnego ujawnienia zakupu i sprzedaży w stanie niezmiennym towarów zbytkowych w ogóle, jak również obowiązek odrębnego wykazywania zakupu towarów, wymienionych wyżej w pkt. 1, i 2. oraz sprzedaży wyrobów z nich wytworzonych lub przerobionych, dotyczy również podatników, prowadzących księgi uproszczone, przewidziane w § 25 rozporządzenia o księgach z tą różnicą, że podatnicy ci nie mają obowiązku wykazywania ilości zakupionych oraz sprzedanych towarów.

C. Księga Podatkowa Nr 1.

Zakup towarów zbytkowych, bez względu na to, czy dokonywany jest celem zbycia tych towarów w stanie niezmiennym, czy też celem wytwarzania lub przerobu z nich wyrobów, powinien być wykazywany odrębnie od zakupu innych towarów, również przez podatników, prowadzących księgi podatkowe Nr 1.

Przepis ten potwierdza niejako wypowiedzianą wyżej zasadę, obowiązku prowadzenia odrębnej kontroli nawet przy sprzedaży niekonsumentom a odsprzedawcom lub do przerobu; skoro bowiem wykazywany ma być odrębnie zakup omawianych towarów, nabytych celem wytworzenia lub przerobu z nich wyrobów, to nie przesądza to przecież dalszej sprzedaży wyłącznie konsumentom a przeciwnie, właśnie odsprzedawcom lub do dalszego wyrobu lub przerobu.

Wskazuje na to dalej choćby operowanie przez rozporządzenie pojęciami: „towary i wyroby”, przy czym pierwszego pojęcia używa się z reguły gdy mowa jest o sprzedaży (towarów), drugiego, gdy mowa jest o wytwarzaniu lub przerobie (wyrobów).

D. Rachunki.

Podatnicy, prowadzący sprzedaż towarów zbytkowych lub prowadzący sprzedaż wyrobów, wytworzonych lub przerobionych z towarów, wymienionych powyżej w pkt. 1. i 2, obowiązani są niezależnie od rodzaju prowadzonych ksiąg — na każdą sprzedaż tych towarów lub wyrobów wystawiać odrębne rachunki, zawierające dane, wymienione w art. 86 ust. 2 dekretu o postępowaniu podatkowym; rachunki te mogą nie zawierać danych co do imienia, nazwiska oraz adresu nabywcy w przypadkach, gdy sprzedaż nie została dokonana w większych ilościach.

Obowiązek wystawiania odrębnego rachunku nie dotyczy następujących towarów: kawioru, ostryg, homarów, łososi, jesiotrów, paszтетów i serów pochodzenia zagranicznego, jeżeli towary te sprzedawane są w ramach przedsiębiorstwa gastronomicznego do spożycia na miejscu w lokalu przedsiębiorstwa.

Kopie rachunków powinny być wyodrębnione spośród innych dowodów i *przechowywane oddzielnie*; poza tym dla rachunków tych powinna być prowadzona *odrębna numeracja*; w przypadku wystawiania rachunków w blokach rachunkowych dla transakcyj towarami zbytkowymi powinny być prowadzone bloki oddzielne. Obowiązek wyodrębnienia rachunków lub oddzielnego ich przechowywania dotyczy, jeżeli idzie o podatników sprzedających wyroby, wytworzone lub przerobione z towarów wymienionych na wstępie pod pkt. 1. i 2. także tych przypadków, gdy artykuły te stanowią jedynie część składową wyrobu wytworzonego lub przerobionego, poza tym z materiałów nie należących do towarów (wyrobów) luksusowych; wystawianie w tym przypadku jednego rachunku na całość wyrobu wystarcza.

Co do tych przepisów rozporządzenia nawiązują się następujące uwagi: obowiązek wystawiania rachunków przez podatników podatku obrotowego normowany jest postanowieniami art. 87 dekretu o postępowaniu podatkowym, w myśl którego podatnicy podatku obrotowego oraz wszystkie osoby wykonujące świadczenia podlegające podatkowi obrotowemu, obowiązane są wystawiać, *na żądanie*, rachunki stwierdzające sprzedaż rzeczy ruchomej lub wykonania świadczenia usług i zawierające wszystkie dane, o których mowa w art. 86 ust. 2 dekretu (imię, nazwisko, adres itp.).

Osoby te obowiązane są kolejno numerować wydane rachunki (wydawane tylko na żądanie) i przechowywać w kolejności numerów kopie tych rachunków.

Gdyby zatem określony wyżej obowiązek wystawiania rachunków na sprzedaż towarów zbytkowych opierał się na cyt. postanowieniach art. 87 dekretu o postępowaniu podatkowym — nie każda transakcja sprzedaży tych towarów znalazłaby wyraz w kopii rachunków, skoro nie każdy konsument takiego rachunku będzie żądał — przeciwnie — należy się raczej spodziewać, iż nie będzie go żądał z reguły, gdyż towary te zaliczone są do grupy towarów droższych, na kupno których nie każdy może sobie pozwolić.

Stąd też kupujący z reguły będą odmawiać kupcowi bliższych danych co do swej osoby obowiązując się ze strony władz skarbowych ewent. dochodzeń na odcinku własnych źródeł dochodu, skoro już mogą sobie pozwolić na kupowanie towarów zbytkowych.

Stąd też rozporządzenie stanowi wyraźnie, że rachunki mogą nie zawierać danych co do imienia, nazwiska i adresu nabywcy w przypadkach, gdy sprzedaż nie została dokonana w większych ilościach. Omawiane rozporządzenie, nakładając na podatników obowiązek wystawiania odrębnych rachunków *na każdą* sprzedaż towarów zbytkowych, tym samym wykracza poza ramy art. 87 dekretu o postępowaniu podatkowym, gdyż bez względu na to, czy nabywca zażąda czy nie zażąda rachunku, rachunek taki musi być wystawiony.

W przypadkach zatem, w których konsument nie będzie żądał rachunku instytucja odrębnych rachunków ograniczy się do przechowywania ich kopii; rodzi się tedy pytanie, czy spełni ona swe zadanie w takim zakresie, jaki zamierzyło jej nadać rozporządzenie. Instytucja ta bowiem nie będzie się w dużej mierze różniła od instytucji kwitów kasowych z bloczków urzędowego nakładu z tym, że cechuje ją mniejsza od bloczków urzędowych wartość kontrolna.

Rozporządzenie nakłada na podatników również obowiązki w zakresie inwentaryzowania towarów luksusowych, a mianowicie towary zbytkowe powinny być odrębnie wykazywane w co-rocennie sporządzonych — w myśl obowiązujących przepisów prawnych — inwentarzach lub spisach remanentowych.

Omawiani podatnicy obowiązani są wykazywać w deklaracjach na zaliczki miesięczne na podatek obrotowy zakupy towarów zbytkowych oraz obroty ze sprzedaży tych towarów, jak również obroty ze sprzedaży wyrobów wytworzonych lub przerobionych z towarów, wymienionych na wstępie w pkt. 1) i 2), odrębnie od zakupów i sprzedaży innych towarów lub wyrobów.

Co do zagadnienia większej ilości towarów, to ujmować je należy na podstawie doświadczenia handlowego sprzedawców przede wszystkim pod kątem widzenia celów bezpośredniej konsumpcji odbiorcy. Za transakcję sprzedaży w większych ilościach należy więc uważać sprzedaż towaru w ilościach przekraczających normalne przeciętne zapotrzebowanie konsumenta.

Zagadnienie większych ilości towaru jest aktualne zasadniczo w typie przedsiębiorstw nastawionych na sprzedaż towarów zarówno celem ich dalszej odsprzedaży i przeróbki jak i dla konsumpcji, nigdy zaś w typie przedsiębiorstw nastawionych wyłącznie na zbyt celem dalszej odsprzedaży i przeróbki (hurtowych i półhurtowych).

Praktyka i wykładnia prawa skarbowego

Koszty reprezentacyjne

A. B. D.

Pytanie: Prowadzę własne przedsiębiorstwo handlowe, zakupując żywiec i dostarczając go w stanie żywym lub też mięso do Centrali Mięsnej — dawniej Funduszu Aprowizacyjnego. Przedsiębiorstwo było żywotne i prowadzone na większą skalę, co wymagało niemałych zabiegów u różnych władz i instancji, a w związku z tym wiele podróży osobistych i kosztów reprezentacyjnych.

Jako koszty reprezentacyjne — kierując się zasadą — pobierałem dla siebie $\frac{1}{2}\%$ od obrotu, lecz kosztów tych dowodami zewnętrznymi nie udowodniałem, a pobierałem je za pokwitowaniem wewnętrznym. Całych $\frac{1}{2}\%$ od obrotu jednak nie pobrałem. W r. 1948 przeprowadzono w moim przedsiębiorstwie rewizję ksiąg, przy czym rewident nie uznał pobranych przeze mnie kosztów reprezentacyjnych jako kosztów handlowych, lecz sumy pobrane zaliczył jako dochód, a Urząd Skar.

bowy na podstawie protokółów rewizyjnych dokonał domiaru podatku dochodowego z tego tytułu. Wszystkie wyjaśnienia do protokółów rewizyjnych twierdzące, że koszty pobrane w związku z częstymi wyjazdami do Warszawy, Katowic i wielu innych miast oraz rozjazdy za kupnem żywności po majątkach, jarmarkach i wioskach ze względu na wielki rozmach przedsiębiorstwa były kosztami koniecznymi, a również wyjaśnienia dodatkowe na osobnych pismach nie odniosły skutku.

Należyte zrozumienie poruszanej sprawy wymaga zacytowania w całości postanowień rozdziału 2 pt.: „Dowody wewnętrzne” rozporządzenia o księgach, który to rozdział obejmuje jedynie przepis § 12, dotyczącego udokumentowania zapisów.

„Dowody wewnętrzne”

§ 12. Zapisy w księgach handlowych u odbierających świadczenia usług uznaje się za należyte udokumentowane dowodami wewnętrznymi, jeżeli dowody określają cel wydatków i zaopatrzone są w datę i podpis osób, które dokonały bezpośrednio wydatków, a wydatki dotyczą kosztów:

- a) przejazdów, diet, jeżeli ich wysokość nie przekracza norm układu zbiorowego pracy dla danego zawodu; jeżeli dany zakład pracy nie jest objęty układem zbiorowym, wysokość kosztów podróży może być przyjęta na podstawie norm przyjętych na takie koszty dla pracowników w podobnych zakładach, objętych układem zbiorowym lub dla funkcjonariuszów państwowych;
- b) poniesionych na tragarzy, woźnych, szatniarzy, służbę hotelową itp.;
- c) użycia następujących środków lokomocji dla przewozu towarów: kolei i autobusów, jeżeli zgodnie z przepisami transportu kwity przewoźne są odbierane przy wydawaniu przesyłki, dorożek, ryksz, wózków ręcznych i rowerowych;
- d) innych drobnych wydatków, nie wyłączając kosztów reprezentacyjnych, które ze względu na swój rodzaj wykluczają możliwość uzyskania dowodu wewnętrznego. Wydatki te nie mogą przekraczać $\frac{1}{2}\%$ obrotu podlegającego podatkowi obrotowemu lub zwolnionego od tego podatku, a w przedsiębiorstwach opodatkowanych od prowizji — $\frac{1}{4}\%$ pełnej sumy obrotu dokonanego na rachunek zleceniodawcy;
- e) zakupu znaczków pocztowych, skarbowych, blankietów wekslowych itp. drobnych wydatków biurowych”.

Cytowany przepis wypełnia w całości rozdział 2, a zatem celem jego jest wyłącznie sprawa unormowania samego tylko zagadnienia *udokumentowania zapisów* na pewne wydatki, *nie zaś* wysokości tych wydatków czy stosunku ich do ogólnej sumy wszystkich wydatków podatnika.

Omawiany przepis wylicza taksatywnie 5 grup wydatków (ograniczając wyliczenie przykładowe tylko do wnętrza każdej grupy), których udokumentowanie opierać się może na dowodach wewnętrznych. Normy $\frac{1}{2}\%$ lub $\frac{1}{4}\%$ obrotu, wymie-

nione w grupie wydatków pod d) dotyczą wydatków tylko tej właśnie grupy, nie zaś również wszystkich grup poprzednich, wymienionych pod a), b) i c).

Stanowisko takie znajduje uzasadnienie w konstrukcji redakcyjnej omawianego przepisu, skoro zdanie o normach $\frac{1}{2}\%$ wzgl. $\frac{1}{4}\%$ umieszczone zostało pod lit. d) i oddzielone przecinkiem od następnej grupy e), a nadto skoro zdaniem to: „Wydatki te...” odnosić się może tylko do tych kosztów, które w grupie d) są wymienione. Inaczej bowiem konstrukcja przepisu winna mieć brzmienie np.: „Wydatki wymienione pod lit. a) do d) nie mogą przekraczać...” i pomieszczona być winna w osobnym zdaniu, nie stanowiącym części składowej przepisu pod lit. d).

Potwierdzenie tego stanowiska zawiera okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 25 czerwca 1948 r. dotyczący stosowania zmian wprowadzonych rozporządzeniem Ministra Skarbu z dnia 17 czerwca 1948 r. (patrz Tygodnik Gospodarczy Nr 29/1948, str. 337) w szczególności w wyjaśnieniu do omawianego § 12 lit. d), które cytujemy: „Jedyną zmianą wprowadzoną w przepisie przez obecną nowelę jest wyraźne stwierdzenie, że do drobnych wydatków, o których mowa w przepisie, zaliczają się także wydatki reprezentacyjne; należy zaznaczyć jednakże, iż w ramach określonych przepisów wydatki te i przy poprzednio obowiązującym brzmieniu przepisu mogły być również udokumentowane dowodami wewnętrznymi, uznawanymi w takich razach za należyte w rozumieniu art. 86 ust. 1 dekretu o postępowaniu podatkowym.

Z wyjaśnienia tego wynika wyraźnie, iż mowa jest o ramach określonych przepisem § 12 lit. d) dla wydatków tylko tym przepisem objętych. Poza tym, gdyby przyjąć, że normy $\frac{1}{2}\%$ wzgl. $\frac{1}{4}\%$ miałyby się odnosić do wszystkich grup wydatków, wyszczególnionych pod lit. a), b), c) i d) — brak jakiegokolwiek uzasadnienia dla wyłączenia z tych norm grupy wydatków ostatniej wymienionej pod lit. e) skoro ani charakter wydatków tej grupy ani ich ciężar gatunkowy w porównaniu do pozostałych kosztów, tym mniej ich przeciętna stosunkowa wysokość, nie nadają tym wydatkom jakiegoś szczególnego znaczenia.

Znaczenie norm $\frac{1}{2}\%$ wzgl. $\frac{1}{4}\%$ jest ścieśniające i odnoszą się one tylko do zagadnienia, udokumentowania wydatków wymienionych pod lit. d) § 12-tego dowodami wewnętrznymi a to z następujących względów: „wykluczenie” możliwości uzyskania dowodów zewnętrznych na omawiane wydatki nie jest imperatywem, stąd też nie może obejmować całości wydatków wymienionych pod lit. d), a tylko tę ich część, która ze względu na swój rodzaj nie może być z przyczyn niezależnych od woli podatnika udokumentowana dowodami zewnętrznymi.

Co do pewnej bowiem części wydatków, np. reprezentacyjnych (które należą do grupy wymienionych pod lit. d) — podatnik może niejednokrotnie z łatwością uzyskać dowód zewnętrzny nawet w formie prawidłowego rachunku wystawionego w rozumieniu art. 86 dekretu o postępo-

waniu podatkowym tak, iż ta część udowodniona dowodami zewnętrznymi, stałaby całkowicie poza zasięgiem omawianego przepisu § 12 o księgach.

Poza tym, przepis ten — jako dotyczący wyłączenie zasad i sposobów prowadzenia ksiąg handlowych i uproszczonych, nie jest przepisem prawa podatkowego materialnego w ścisłym tego słowa znaczeniu i nie może w szczególności przesądzać przepisów dekretu o podatku dochodowym, który jedynie powołany jest do stanowienia ograniczeń czy norm na odcinku kosztów uzyskania przychodów.

Stąd też omawiany przepis nie może stanowić norm ograniczających wysokość kosztów tym bardziej, że jak stwierdziliśmy uprzednio, normy $\frac{1}{2}\%$ wzgl. $\frac{1}{4}\%$ odnoszą się do grupy wydatków wymienionych w § 12 lit. d), a zatem nie byłoby racji ograniczać tej właśnie grupy, nie stawiając jednocześnie granicy pozostałym grupom.

Zdaniem naszym — omawiana grupa w ramach cytowanych norm pomyślana była raczej w sensie ryczałtu pewnego rodzaju kosztów, co do których trudniej jest aniżeli przy innych określonych grupach wydatków ocenić ich właściwy stosunek do globalnej sumy kosztów przedsiębiorstwa, przede wszystkim zaś ich zasadność gospodarczą, uwarunkowaną przedmiotem i rozmiarami działalności przedsiębiorstwa. Nadto — jak ustaliliśmy — postanowienia § 12 noszą tytuł: „Dowody wewnętrzne” i tylko pod kątem widzenia sprawy udokumentowania zapisów w księgach mają być rozpatrywane.

Wreszcie należy podnieść, iż prawo podatkowe materialne przewiduje w pewnym sensie pośrednio ograniczenie kosztów (wydatków) podatnika, skoro upoważniło Ministra Skarbu do ustalenia norm zwskowności, których przekroczenie (w sensie minimum) upoważnia władzę skarbową do poddania krytyce koszty uzyskania, w szczególności zaś ich zasadność gospodarczą i stosunek do sumy obrotu, co z kolei poprzez ewentl. ustalenie innych kwot obrotu rozszerzyłoby ramy określone w § 12 lit. d) rozporządzenia o księgach.

Z zapytania należy wnosić, iż uważa Pan, jakoby oznaczona norma $\frac{1}{2}\%$ obrotu dotyczyła wyłączenie kosztów reprezentacyjnych; zapatrywanie takie nie byłoby słuszne, gdyż wskazanej normy nie mogą przekraczać wszystkie drobne wydatki wymienione w § 12 lit. d) łącznie z kosztami reprezentacyjnymi: same tylko koszty reprezentacyjne oparte na dowodach wewnętrznych mogą dosięgać granicy $\frac{1}{2}\%$ obrotu, jeżeli na inne drobne wydatki podatnik będzie miał rachunki lub inne wiarygodne dowody zewnętrzne.

Podkreślamy, że z powyższych wyjaśnień nie należy wysnuwać wniosku, że koszty reprezentacyjne w ogóle nie mogą przekraczać $\frac{1}{2}\%$ obrotu, mogą one być znacznie wyższe (w stosunku procentowym do obrotu), jednakże wówczas wydatki reprezentacyjne (łącznie z wszystkimi ewentl. innymi drobnymi wydatkami) w części stanowiącej nadwyżkę ponad omawianą normę muszą być udokumentowane dowodami zewnętrznymi.

Jeżeli idzie o sprawę uznania wydatków przez władzę skarbową, to należy zaznaczyć, że dekret

o postępowaniu podatkowym pozostawia władzy skarbowej swobodę w ocenie mocy dowodowej przeprowadzonych dowodów oraz wyników postępowania zmierzającego do ustalenia podstawy opodatkowania. Ocena ta powinna opierać się na wszechstronnym rozważaniu całego zebranego materiału, przy uwzględnieniu wszystkich okoliczności faktycznych i prawnych.

Wreszcie pragniemy zwrócić uwagę na moment korzystny dla Pana, a mianowicie: zdaniem naszym niewłaściwie kwalifikuje Pan określone w pytaniu wydatki w całości jako koszty reprezentacyjne, skoro znaczna część tych wydatków niechybnie podpada pod wydatki wymienione w pkt. a) (koszty przejazdów i diet) oraz b) (wydatki na tragarzy, służbę hotelową itp.) § 12 rozporządzenia o księgach, a pozostałe sumy mogą przypaść na koszty reprezentacyjne i inne wydatki objęte lit. d).

Forma, w jakiej kwitował Pan odbiór, nie może ograniczyć się do zwykłego kwitowania pewnych sum ryczałtowych, a pokwitowania powinny określać każdorazowo (przy pobieraniu każdej kwoty) cel wydatków z wyszczególnieniem pewnych okoliczności, które by umożliwiały władzy skarbowej ocenę wydatków z punktu widzenia ich celowości i prawdopodobieństwa. Oznaczenie bowiem normy $\frac{1}{2}\%$ obrotu bynajmniej nie znaczy, by podatnik mógł w tych granicach wybierać ryczałtem kwoty pieniężne, bez jakiegokolwiek z nich rozliczenia się; rozporządzenie o księgach bowiem zezwala tylko na zastąpienie rachunków (trudno osiągalnych) dowodami wewnętrznymi, które jednak powinny uzasadniać celowość wydatków na równi z dowodami zewnętrznymi.

Przy zachowaniu tych zasad postępowania sprawa Pana jest całkowicie słuszna i nieuznanie przez Urząd Skarbowy jakichkolwiek z wydatkowanych sum jako kosztów uzyskania jest albo nieporozumieniem albo jaskrawym nadużyciem swobodnej oceny materiału wymiarowego, gdyż jest bezsporne, że koszty takie być musiały.

Na postępowanie Urzędu Skarbowego radzimy wnieść zażalenie do Izby Skarbowej (jeżeli idzie o ewtl. domiary za rok bieżący w terminie tygodniowym od doręczenia decyzji domiarowej), a od wymiaru ostatecznego za rok 1948 (który dokonany będzie w tym roku) odwołanie do Komisji Odwoławczej przy Izbie Skarbowej.

Równocześnie radzimy — w oparciu o postanowienia art. 151 dekretu o postępowaniu podatkowym — przy wniesieniu odwołania do Komisji Odwoławczej wyrazić życzenie złożenia ustnych wyjaśnień na posiedzeniu Komisji Odwoławczej; równocześnie należy uiścić opłatę (można przez nalepienie znaczków skarbowych na samym odwołaniu) w wysokości $\frac{1}{2}\%$ od kwoty spornego podatku, nie mniej jednak niż 50,— zł i nie więcej niż 500,— zł. W razie całkowitego lub częściowego uwzględnienia odwołania, opłata podlega zwrotowi.

Wniesienie odwołania nie wstrzymuje płatności spornego podatku. Przed rozpoczęciem kroków zażaleniowych, radzimy zbadać, czy ustalony przez Urząd Skarbowy dochód podatkowy odpowiada przyjętej dla tej branży zyskowności netto.

Kalkulacja kosztów sprzedaży

Analogicznie do przeprowadzonej kalkulacji kosztu własnego wyprodukowanego wyrobu na fabryce, należy obliczać koszt sprzedaży obciążający poszczególne zamówienia odbiorcy.

Musimy tu wprowadzić do naszego rozumowania przede wszystkim pewne ogólne zasady tego rodzaju obliczania.

Aby załatwić zlecenie klientowskie, muszą być poniesione tzw. stałe koszty zamówienia, do których dolicza się koszty zmienne sprzedaży.

Tego rodzaju obliczenie przykładowo będzie wyglądać następująco:

1. Stałe koszty zamówienia	zł 18.000,—
2. Zmienne koszty zamówienia (zależne od wielkości zamówienia 7% kosztów wytwarzania danej partii umownej za 120.000,—)	zł 8.400,—
	<u>zł 26.400,—</u>

Ten sposób obliczania musimy tu jasno i jednoznacznie określić. Elementami zamówienia, wpływającymi na wysokość poniesionych kosztów będą: metoda sprzedaży oraz handlowy stosunek z danym odbiorcą, które w każdym poszczególnym wypadku będą w sposób różnorodny wyrażać te koszty i ich wysokość.

Jak już mówiliśmy, wysyłka towarów może pokrywać się z zamówieniem i regulacją należności za tę dostawę. Przeważnie jednak bywa inaczej. Może być wykonane zamówienie, w którym ilość, sama należność i okres dostawy nie są zgodne, może się zdarzyć, że zamówienie fabryczne zostało wykonane na skutek szeregu zleceń odbiorcy, prócz tego zdarzają się bardzo częste wypadki, że jedna dostawa (wysyłka) obejmuje szereg zamówień bądź też odwrotnie, na jedno zamówienie następuje kilka wysyłek częściowych i w dodatku do różnych miejsc przeznaczenia. Również często się zdarza, że wystawionym jest rachunek obejmujący szereg dostaw. Przy regulacji należności zdarza się również często łączenie kilku rachunków albo odwrotnie, częściowe pokrywanie przekazami ratalnymi.

Z tych względów ustalenie pojęcia zamówienia w życiu praktycznym nasuwa poważne trudności, co również ma miejsce w stosunku do zmiennych kosztów sprzedaży pojedynczego zamówienia.

Idąc drogą instrukcji, możemy z łatwością wyłączyć niektóre składniki, jak podatek obrotowy, prowizje sprzedażowe, dalej związane ściśle z dostawą, jak list przewozowy, koszty transportu, materiały do opakowania, ogólne koszty opakowania itp. wreszcie spotykamy się z pewną sumą specjalnych kosztów funkcjonalnych, które rozlicza się w stosunku do poszczególnych zamówień na podstawie specjalnych zasad, o których będziemy dalej mówić.

Obliczanie podatku obrotowego i prowizji w stosunku do danego pojedynczego zamówienia nie napotyka na specjalne trudności, jeśli cena sprzedaży jest z góry wiadoma. Przykładowo obliczenie tych kosztów odbywa się następująco:

Cena 1 tuzina pończoch bez podatku obrotowego wynosi zł 6.000,—. Podatek obrotowy kal-

kulowany w wysokości 2% od ostatecznej ceny sprzedażnej musi być doliczony do powyższej ceny w wys. 2,04% tj. zł 122,40. Cena sprzedażna zatem wyniesie zł 6.122,40. Z tej sumy Urząd Skarbowy obliczył 2% na podatek obrotowy tj. zł 122,40, co jest zgodne.

Jest to obliczenie proste, jeśli natomiast obok podatku obrotowego wchodzi w grę prowizja, którą mamy płacić, to sprawa nieco się komplikuje. W tym wypadku każdorazowa suma prowizji procentowa musi być doliczona do podatku (np. 5% prowizji + 2% podatku = 7%) obliczona jako dodatek do ceny wyjściowej w procentach „od stu” tj. 7,53%.

Zachodzą jednak czasem jeszcze inne koszty, jak np. pewne premie dla personelu czy procentowe składki dla stowarzyszeń i zrzeszeń branżowych. W tych wypadkach trzeba posługiwać się metodą zaliczania ich przez koszty wspólne, obciążające poszczególne zamówienia według umownych kluczy podziałowych.

W dalszym ciągu spotykamy się z kosztami, które są proporcjonalne do wartości sprzedawanego towaru, jak na przykład koszty podróży związane z otrzymaniem wartościowego dużego zamówienia. Tego samego rzędu będą koszty specjalnej korespondencji, wymagającej dużego nakładu pracy w postaci fotografii, szkiców, skomplikowanych odpisów, zestawień itp. robót, których nie da się uniknąć dla otrzymania danego zamówienia.

Ponieważ są to koszty sporadyczne o charakterze bardzo specjalnym, nie dające ująć się w żadne ramy, to trudno jest ustalić odpowiednie podstawy obliczeniowe dla nich. W tych wypadkach za punkt wyjścia trzeba przyjmować pewne liczby przeciętne jako dodatek do kosztów zmiennych proporcjonalnych.

Przechodząc do kosztów stałych obciążających poszczególne zamówienia trzeba zaznaczyć, że praca, którą się wkłada w opracowanie zamówienia, jest bez wpływu na wielkość zamówienia w sensie zarówno wartościowym jak i ilościowym.

Są to prace tego rzędu, jak listy ofertowe i objaśnienia do nich, zawarcie transakcji, potwierdzenie zamówienia, rozmowy telefoniczne, formularze i druki zamówieniowe, ewidencja i kontrola przebiegu wykonania itd. Jasną jest rzeczą, że przy ścisłej analizie uzyskujemy może dość nawet znaczne wahania kosztu tych prac w stosunku do różnych zamówień, lecz w praktyce byłoby niemożliwe do przeprowadzenia tym więcej, że przeważająca część zamówień zawsze będzie zawierać w sobie dużą niezmienną część tych kosztów.

Dla określenia tych stałych kosztów zamówienia posługujemy się wypróbowaną metodą, polegającą na szacunkowej analizie różnych składników kosztów. Metoda ta głosi: stałe koszty zamówienia są to takie koszty, których ogólna roczna wartość zmienia się wprost proporcjonalnie do liczby zamówień i obciążenie nimi każdego poszczególnego zamówienia uzyskuje się przez zwykłe podzielenie tej sumy przez ilość zamówień.

Do tej grupy kosztów należeć będą: wynagrodzenie korespondentów i maszynistek oraz sił po-

mocniczych i koszty z tym związane, jak ubezpieczenia socjalne itp., następnie koszty podróży, materiały biurowe dla funkcji ściślej sprzedaży, koszty pomieszczeń biurowych oraz inwentarza biurowego wreszcie porto pocztowe. Wszystkie te koszty mogą być zasadniczo zaliczone bez reszty jako koszty stałe w stosunku do poszczególnego zamówienia.

Przechodząc do sprawy obliczania kosztów jednej dostawy, analogicznie jak mówiliśmy wyżej, będą istnieć stałe koszty, które w stosunku do niej będą posiadać określoną wielkość. Są to opakowania i transport na krótką odległość (np. do kolei, na statek itp.). Koszty te obliczane już były w stosunku do jednego zamówienia, należąc do kosztów specjalnych.

Rozpatrując „dostawę” jako funkcję sprzedaży (miejsce powstawania kosztów) znajdujemy stosunkowo mało elementów proporcjonalnych do ilości wykonanych dostaw. Można je częściowo określić przez wielkość zamówień. Do kosztów tych zaliczamy wydatki na utrzymanie biura ekspedycyjnego oraz działu pakowań, które w mniejszym lub większym stopniu stanowić będą stałe koszty jednej dostawy.

Tutaj również należeć będą koszty takich czynności, jak przygotowanie awizów i dokumentów wysyłkowych, kosztów pakowań itp. Również i koszty robocizny będą nosić ten sam charakter, o ile dotyczą powyższych prac oraz związane z nimi: ubezpieczenia socjalne, koszty pomieszczeń i porto korespondencji wysyłkowej.

Te wszystkie koszty stałe w stosunku do jednej dostawy olicza się w sposób identyczny jak dla zamówień.

Mówiliśmy wyżej, że koszty materiałów do opakowania listów przewozowych i ewentl. innych funkcji dostawy w poszczególnych wypadkach mogą znacznie odbiegać od przeciętnych i dlatego wymagają oddzielnego obliczenia. W pierwszym rzędzie będą to koszty odkupu materiałów do opakowania od odbiorców, które trzeba odjąć od pierwotnie kalkulowanych kosztów według specjalnej tabeli taryfowej. Przy coraz szerszym stosowanym własnym taborze transportowym na większe odległości, trzeba wprowadzić koszt sprawności tych środków przewozowych przeliczonych na „kilometr — tonę — wartość towaru”. W ten sam sposób można obliczać i opakowania, jeśli wprowadzi się ich normalizację w sensie ustalenia pewnej ilości opakowań dla różnych wyrobów. Zachodzących częstokroć różnic w kosztach opakowania należy szukać nie tylko w kosztach materiałów, gdyż to może dawać fałszywe wyniki, (na przykład przy transporcie w cysternach kolejowych), koszt materiału w ogóle nie istnieje. Aby tych błędów uniknąć, musimy wprowadzać analogiczny rachunek jak dla kosztów produkcji, tzn. robocizna, materiały i koszty wspólne. A zatem należy zawsze mówić nie tylko o dziele przygotowującym materiały do opakowania, ale również i o wykonywaniu samego opakowania, co na przykład przy przesyłkach kolejowych będzie obejmować w własnych bocznicach również obsługę torowych urządzeń przeładunkowych.

Prócz tego w poszczególnych wypadkach będą

Rejestracja dokumentów na okaziciela do 31. 3. 1949

Podaje się do wiadomości wszystkim posiadaczom dokumentów na okaziciela (akcji), że ustawowy termin rejestracji tytułów na okaziciela zgodnie z art. 1 ust. 1 dekretu z dnia 3. II. 1947 r. o rejestracji i umarzaniu niektórych dokumentów na okaziciela emitowanych przed dniem 1. IX. 1939 r. (Dz. U. R. P. Nr 28/48 poz. 190) upływa z dniem 31 marca 1949 r.

Wszyscy posiadacze dokumentów (akcji), którzy do tej pory nie dopełnili rejestracji, winni je przedłożyć we właściwej terenowo Izbie Przem.-Handlowej, celem przeprowadzenia ustawowej rejestracji.

Zwraca się uwagę, że dokumenty nie przedłożone w powyższym terminie do rejestracji tracą moc prawną.

---

tutaj jeszcze wchodzić w grę koszty, które stanowią bezpośredni związek z dostawą, jak na przykład opłaty celne bądź prace przygotowawcze do wysyłek eksportowych.

Wreszcie trzecią grupą kosztów zasadniczych funkcji sprzedaży będą koszty regulacji należności, które zgrubsza oblicza się w stosunku do wystawionej faktury. Wydawać się to może zbędne, a jednak sprawa ta szczególnie jaskrawo występuje przy transakcjach eksportowych, gdzie wchodzi w grę różnego rodzaju koszty bankowe i wekslowe oraz koszty związane z obrotem pieniężnym w różnych miejscowościach, wreszcie dość często bardzo poważne pozycje kosztów związanych z pewnymi grupami odbiorców a dotyczących upomnień i ponaglenia regulacji należności. Zaznaczyć tu musimy, że również i w obrocie krajowym tego rodzaju koszty stanowią dość poważne obciążenia.

Wszystkie powyższe rozważania, dotyczące metod kalkulacji kosztów sprzedaży odnoszą się głównie do szczegółów, które jednak dla wstępnej kalkulacji ceny sprzedażnej są bodajże rozstrzygające. Pozostaje jeszcze niemniej ważna grupa elementów kosztów objętych nazwą „ogólnych kosztów sprzedaży”. Są to przede wszystkim koszty utrzymania zapasów, reklamy i ogólnej administracji. Dochodzą tutaj jeszcze wszystkie częściowo nie rozliczone poprzednio koszty funkcjonalne sprzedaży, dostawy i inkasa. Wszystkie te koszty mogą być obliczone jedynie na drodze procentowego dodatku do kosztów własnych wytwarzania.

Pełna ogólna kalkulacja sprzedaży musi zawsze zawierać wszystkie stopnie narastania ceny własnej, począwszy od kosztów wytwarzania a skończywszy na cenie rynkowej, przy czym forma jej zestawienia musi być taką, aby kierownictwo przedsiębiorstwa mogło orientować się w działalności organów sprzedaży i poszczególnych etapach zasadniczej ich pracy. Wzór takiego arkusza kalkulacyjnego przedstawiamy poniżej (fig 1)

Dostawa	Rodzaj kosztu	Obrót
towar a	Koszty wytwarzania ..... zł	cena rynkowa ..... zł
towar b	..... zł	..... zł
towar c	..... zł zł	..... zł
<i>Sprzedaż</i>	ogólny koszt sprzedaży ..... zł	
	stałe koszty zamówień ..... zł	
<i>Rabaty</i>	hurt lub detal ..... zł	
Zysk brutto lub strata	saldo ..... zł	saldo ..... zł

(fig. 1)

Niezależnie od tego rodzaju kalkulacji celowe jest zestawienie arkusza specjalnego dla poszczególnych zamówień, aby ustalić przypadające

na nie koszty i w ten sposób otrzymać wyniki gospodarczości danej dostawy. Tego rodzaju schemat przedstawia fig. 2.

K o s z t		Dochód
Saldo		..... zł
dodatkowe koszty wysyłkowe	..... zł	
Specjalne koszty:		
opakowanie	..... zł	
transport	..... zł	
specjalne	..... zł zł	
Specjalne koszty podatkowe i prowizyjne	..... zł	
Czysty zysk lub strata	..... zł	..... zł
suma	..... zł	..... zł

(fig. 2)

Wreszcie na fig. 3 podajemy arkusz obliczeniowy kosztu własnego dostawy.

A. Koszty wytwarzania dostarczonych towarów

a	..... zł
b	..... zł
c	..... zł
itd.	..... zł

B. Koszty sprzedaży

I. Koszty stałe

zamówienie	..... × ..... zł = ... zł
dostawa	..... = ... zł = ... zł
regulacja należności	..... × ..... zł = ... zł
koszty zamówienia	..... zł

II. Specjalne koszty

Opakowanie

wytworzenie opakowania

koszty materiałów	..... zł
koszty robocizny	..... zł
dodatek kosztów wspólnych	..... zł
koszty opakowania	..... zł

Wreszcie trzeba dla zamknięcia i wyczerpania tematu wspomnieć o opracowaniu współczynników kalkulacyjnych dla celów kalkulacji porów-

specjal. mat. do opak.	..... zł
robocizna opakowania	..... zł
wspólne koszty opak.	..... zł
koszty opak. dost.	..... zł
Transport (bez własnych środków)	..... zł
Pozostałe (cła, opłaty i inne)	..... zł

III. Ogólne koszty sprzedaży w procentach kosztów wytwarzania

..... %	..... zł	..... zł
---------	----------	----------

IV. Koszty specjalne proporcjonalne

podatek obrotowy	..... %
prowizja	..... %
szczególne (opłaty, rabaty itp.)	..... %
Razem	..... %
procenty w 100 × =	..... %
procenty ad 100 × 100	..... %
100 ×	..... %

C. Całkowite koszty dostawy ..... zł

nawczej. Do tego służą pewne praktycznie wypracowane dodatki szacunkowe. Jest to metoda całkowicie wystarczająca, aby uwydatnić zarówno

wydajność jak i tempo sprzedaży (podobnie jak to ma miejsce w kalkulacji produkcji) dla przygotowania pojedynczej dostawy, załatwienia jednego zamówienia, zainkasowania jednego rachunku itd. Chodzi o to przecież, aby odnaleźć źródła takich

czy innych obciążeń, różnorodność dostaw, charakter odbiorców, metody sprzedaży i jej organizacji za pośrednictwem własnych oddziałów, zastępców czy komisjonerów.

inż. Jerzy Witowski

Wyjaśnienia w sprawach najmu lokali

J. S. — Środa. — Pytanie: Prowadzę przedsiębiorstwo wytwórcze w lokalach, które podnajmuję. Przedsiębiorstwo to prowadzę już od 1938 r. i do skali przedwojennych rozmiarów dostosowany jest lokal. Obecnie ze względu na zmniejszenie zasięgu pracy niektóre ubikacje są puste. Czy od tych pomieszczeń muszę opłacać na F. G. M.? Tak, obowiązek ten istnieje. Wprawdzie § 17 rozporządzenia z dnia 23. X. 1948 r. (D. U. 398/48) mówi: „wynajmujący nie jest obowiązany do wpłat na Fundusz Gospodarki Mieszkaniowej od lokali niezajętych (próżno stojących)” — przepis ten jednak należy rozumieć w tym sensie, że za lokal niezajęty można uważać tylko taki lokal, co do którego nie obowiązuje żadna umowa najmu. Może Pan natomiast wnieść do Zarządu Miejskiego jako Władzy Czynszowej I Instancji podanie o obniżkę wpłat na F. G. M., uzasadniając tym, że powierzchnia użytkowa nie pozostaje w gospodarczo uzasadnionym stosunku do dochodowej intensywności jej wykorzystania. Odpowiadając na Pańskie pytanie, czy Pan jako najemca musi opłacać na F. G. M. przyjmujemy, że Pan się zgodził ponosić ten ciężar wzgl. władza czynszowa tak ustaliła. W myśl bowiem obowiązujących przepisów zasadniczo obowiązek ten ciąży na wynajmującym, który z kolei może go przerzucić na najemcę w drodze porozumienia stron lub za zgodą władzy czynszowej.

St. J—ń — Pleszew. — Pytanie: Mam dom 6-mieszkaniowy, w którym jeden z lokatorów płaci czynsz w/g nowego dekretu. Koszty eksploatacji są jednak tak wielkie, że 15% płaconego przez niego czynszu nie pokryje tej części kosztów, które przypadają na niego w/g rozdzielnika. Lokator ten wczuwając się w moją sytuację, że musiałbym dopłacać zgodził się dobrowolnie pokrywać różnicę. Obecnie ze względu na pewne niesnaski zrywa tę umowę ustną i grozi mi prokuratorem za przekroczenie art. 11 dekretu, który mówi, że oprócz czynszu wynajmujący może pobierać tylko opłaty tytułem zwrotu dostarczonego z własnych urządzeń światła, wody, ogrzewania i windy. Groźba jest bezzasadna. Art. 11 został bowiem uzupełniony rozporządzeniem z dnia 29. IX. 1948 roku w tym sensie, że „pobieranie przez wynajmującego za zgodą najemcy dodatkowo do czynszu kwot stanowiących udział najemcy w pokrywaniu kosztów eksploatacji... nie stanowi naruszenia przepisów dekretu, normujących wysokość czynszu”. A zatem umowa, o której Pan wspomina, jest dopuszczalna i dozwolona.

Inwalida — Poznań. — Pytanie: Jestem inwalidą wojennym i mam kiosk. Płacąc podatek obrotowy podlegam nowym stawkom czynszowym. Czy nie przysługują mi żadne ulgi?

Na mocy rozporządzenia z dnia 29. IX. 1948 r. zgodnie z § 5 opłaca Pan czynsz najmu za mieszkanie w wysokości połowy stawek. Natomiast za kiosk płaci Pan normalnie, tzn. umowny czynsz najmu oraz pełną stawkę na F. G. M. od m².

L. J. — Poznań. — Pytanie: Mieszkam u teściów w jednym mieszkaniu, jednak nie prowadzę wspólnej kuchni. Teść jest płatnikiem podatku obrotowego, więc ja, mimo że należę do świata pracy mam płacić czynsz w/g nowych stawek. Proszę wyjaśnić mi podstawę prawną, abym mógł administratorowi wyjaśnić jego błędne rozumowanie.

Administrator ma słuszność w świetle obowiązujących przepisów. Dekret w art. 7 mówi, że za sublokatorów nie mogą być uważane osoby, będące członkami rodziny lokatora głównego. Rozporządzenie zaś wykonawcze z 23. X. 1948 r. wyjaśnia, że za członków rodziny uważa się małżonka oraz wstępnych, zstępnych i przysposobionych najemcy i jego małżonka. Teściowie są wstępnymi Pana żony a zatem członkami rodziny w rozumieniu cytowanych przepisów.

Komunikaty

Dowody wewnętrzne

W Nr 6/49 Dziennika Urzędowego Ministerstwa Skarbu został ogłoszony okólnik Ministerstwa Skarbu z dnia 18 lutego 1949 roku; na mocy tego okólnika przedłużona została moc obowiązująca okólnika Ministerstwa Skarbu z dnia 27 lutego 1948 r. w sprawie dowodów wewnętrznych na zakup niektórych rzeczy ruchomych (Dz. U. Min. Sk. Nr 23 z r. 1948 poz. 90) **na okres I kwartału 1949 roku.** (Patrz Tygodnik Gospodarczy Nr 12/48 str. 124).

Książki nadesłane

Zbiór Przepisów Prawa Pracy — tom 1 — wyd. Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej — Warszawa — 1948 — str. 525.

Nakładem Ministerstwa Pracy i Opieki Społecznej ukazał się na półkach księgarskich I tom Zbioru Przepisów Prawa Pracy.

Tom ten zawiera obok przepisów podstawowych:

- przepisy z zakresu ochrony pracy: czas pracy, dni świąteczne, urlopy i wczasy pracownicze, ochrona pracy młodocianych i kobiet, nauka zawodu, bezpieczeństwo i higiena pracy, zapobieganie chorobom zawodowym i ich zwalczanie;
- przepisy o „Służbie Polsce”;
- międzynarodowe akty prawne z zakresu prawa pracy.

Przepisy prawa pracy podane są wg. aktualnego stanu prawnego, a mianowicie na dzień 1. IX. 1948 r.

Zdajemy sobie doskonale sprawę z ważności przepisów prawa pracy. Wszakże to dział prawa interesujący nie tylko pracowników i specjalistów, ale wszystkich ludzi pracy, którzy z największym zainteresowaniem śledzą wychodzące w tym zakresie przepisy. Te bowiem przepisy są najłatwiejszym do spostrzeżenia przejawem troski Ustawodawcy o poprawę bytu świata pracy, o jego zdrowie, bezpieczeństwo, wypoczynek, o zapewnienie mu poczucia pewnej trwałości na zajmowanym stanowisku itd.

Przemiany jednak społeczne, jakie dokonują się w powojennej Polsce, wymagają ciągłej nowelizacji i przystosowywania do potrzeb bieżących dawnych przepisów. W tym gąszczu najróżniejszych ustaw, dekretów, rozporządzeń, zarządzeń czy okólników ministerialnych nie łatwo jest zorientować się fachowcom, coż więc dopiero ogółowi pracowników, nie posiadających odpowiedniego przygotowania a nawet technicznych możliwości osobistego zapoznania się z przepisami, które tak bardzo zająłoby się o ich codzienne życie. Kluczem do rozwiązania tej sytuacji ma być Zbiór Przepisów Prawa Pracy — w przedmowie którego pisze Minister Rusinek m. i. te słowa: „Wydanie przepisów polskiego prawa pracy w Zbiorze niniejszym umożliwi łatwy ich przegląd szerokiemu ogółowi. Będzie ono stanowiło ponadto podstawę do dalszej planowej przebudowy tego prawa w sposób zapewniający coraz większy udział ludzi pracy w rosnącym, dzięki ich wysiłkowi, dobrobycie kraju. W tej właśnie roli Zbiór Przepisów Prawa Pracy upatruję jego znaczenie największe”.

Za ceną tę inicjatywę należą się Ministerstwu oraz Komitetowi Redakcyjnemu wyrazy uznania.

Komórki Związków Zawodowych we wszystkich warsztatach pracy winny domagać się, by pracodawca zaopatrzył się w tę cenną książkę i udostępnił ją wszystkim pracownikom. Niech pracownik ma wreszcie w jak największym zakresie możliwość osobistego upewnienia się, że szereg jego istotnych uprawnień reguluje Ustawodawca w drodze przepisu bezwzględnie obowiązującego.

W przedmowie omawianego wydawnictwa czytamy zapowiedź ukazania się drugiego tomu, który ma objąć: przepisy dotyczące umowy o pracę, prawa pracy specjalnych kategorii pracowników, układów zbiorowych pracy i rozjemstwa, przepisy o związkach zawodowych i radach zakładowych, o inspekcji pracy, o sądach pracy, o zatrudnieniu oraz przepisy dodatkowe, obejmują-

Opłata pocztowa uliszczona ryczałtem

Adres dla zwrotu: Administracja „Tygodnika Gospodarczego” Księgarnia Wilak, Poznań Kantaka 10

ce postanowienia innych działów prawa, wiążące się ze stosunkiem pracy. Możemy tylko wyrazić życzenie, by tom ten ukazał się jak najwcześniej.

Jedna tylko inowacja techniczna byłaby — naszym zdaniem — niezwykle cenna przy wydaniu drugiego tomu. Skoro w odsyłaczach operuje się zasadniczo numerami pozycji kolejnych Zbioru, niezwykle ułatwieniem byłoby podawanie tych numerów na żywej paginacji, np. tłustym drukiem obok numeru strony. (Zkl)

**MASZYNY — ARTYKUŁY BIUROWE
WARSZTAT NAPRAWY**

Wacław Robowski i S-ka
Poznań, ul. Mielżyńskiego 18.
Tel. 43-25

T. ANDRZEJEWSKI

Poznań, Szkolna 12 — Tel. 85-01

**Specjalny Skład Guzików
Podszewek i Towarów Włókienniczych**

Cena ogłoszeń za 1 mm na stronie 4-łamowej zł 50,—

Redakcja: Izba Przemysłowo-Handlowa
w Poznaniu, ulica Mickiewicza 31
Tel 518-62, 23-65, 23-66.

Ogłoszenia przyjmuje „PAR” Polska Agencja
Reklamy, Fr. Krajna, Poznań, Fr. Rataj-
czaka 7, Tel. 30-80 i 91-58
i oddziały Kraków, Rynek Główny 46 —
Tel. 503-66
Bydgoszcz — Al. 1 Maja 16, Tel. 17-66
Toruń — ul. Mała Garbary 2
Katowice — Warszawska 23, skr. poczt.
790. — Tel. 24402

Administracja: Księgarnia Wilak Po-
znań, ul. Kantaka 10 — Tel. 44-40
45-00.

Konto P. K. O. — V-4085.

Cena numeru 40,—zł, prenumerata
kwartalna 450,—zł.